

Олена ГАЛИЦЬКА,
orcid.org/0000-0003-0677-2071
докторка філософії, доцентка,
доцентка кафедри німецької філології
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) halytska@vnu.edu.ua

Тетяна БОНДАР,
orcid.org/0000-0002-9421-264X
кандидатка філологічних наук, доцентка,
доцентка кафедри прикладної лінгвістики
Волинського національного університету імені Лесі Українки
(Луцьк, Україна) Bondar.Tetiana@vnu.edu.ua

СУЧАСНИЙ НІМЕЦЬКОМОВНИЙ ФІТНЕС-ДИСКУРС

Статтю присвячено дослідженню сучасного німецькомовного фітнес-дискурсу як різновиду інституційного дискурсу. Матеріалом дослідження слугували відеозаписи фітнес-занять з інтернет-ресурсу Youtube, персональні сайти німецьких фітнес-тренерів і сайти фітнес-клубів Німеччини.

Дослідження фітнес-дискурсу проведено з урахуванням таких інституційних параметрів: учасники комунікації, хронотоп (час і місце взаємодії), способи спілкування, фітнес-стратегії. Учасниками сучасного німецькомовного фітнес-дискурсу є фітнес-експерти, фітнес-тренери, фітнес-учителя, управлінський персонал фітнес-клубу, фітнес-клієнти, фітнес-моделі, фітнес-провайдери, фітнес-блогери та їхні підписники. Складниками хронотопу фітнес-дискурсу є: локація проведення фітнес-занять і фітнес-змагань; локус самої фітнес-події (бігова доріжка, басейн, спортивний зал, вулиця); обмежена тривалість фітнес-заняття; час підготовки атлета до фітнес-змагань, зумовлений планом підготовки та графіком проведення фітнес-змагань; час трансляції фітнес-змагань.

Прототипне фітнес-спілкування між фітнес-інструктором та клієнтом відбувається: індивідуально з тренером у межах персонального тренування; в групі в межах групового заняття; віртуально під час занять, які транслюються на екранах в тренажерних залах, або вдома в режимі онлайн. У фітнес-спілкуванні простежуємо також невербальну комунікацію за допомогою просодичних, кінесичних і проксемічних засобів.

Завданням фітнес-стратегії є ефективне використання наявних ресурсів для досягнення оздоровчої, розважальної, психотерапевтичної (релаксація, боротьба зі стресом), інтерактивної (знайомство з цікавими людьми, приналежність до фітнес-спільноти), спортивної, реабілітаційної, естетичної (формування гарної фігури, гармонічної тілобудови) мети тощо.

Зазначимо, що німецькомовний фітнес-дискурс не функціонує ізольовано. Він корелює з іншими інституційними різновидами дискурсу (ознака інтердискурсивності): з педагогічним, юридичним, політичним, релігійним, медичним, рекламним дискурсами. Окрім того, фітнес-дискурс у XXI ст. став різновидом дигітального дискурсу.

Ключові слова: *фітнес-дискурс, дискурс, інституційний дискурс.*

Olena HALYTSKA,

orcid.org/0000-0003-0677-2071

PhD in Philology, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Germany Philology

Lesya Ukrainka Volyn National University

(Lutsk, Ukraine) halytska@vnu.edu.ua

Tetiana BONDAR,

orcid.org/0000-0002-9421-264X

Candidate of Philological Sciences, Associate Professor;

Associate Professor at the Department of Applied Linguistics

Lesya Ukrainka Volyn National University

(Lutsk, Ukraine) Bondar.Tetiana@vnu.edu.ua

MODERN GERMAN-LANGUAGE FITNESS DISCOURSE

The article deals with the study of modern German-language fitness discourse, which is a type of institutional discourse. The materials of the study were video recordings of fitness classes from the Internet resource Youtube, personal websites of German fitness trainers and websites of fitness clubs in Germany.

The study of fitness discourse was carried out taking into account the following institutional parameters: communication participants, chronotope (time and place of interaction), methods of communication and fitness strategies. The participants of the modern German-language fitness discourse are: fitness experts, fitness trainers, fitness teachers, fitness club management staff, fitness clients, fitness models, fitness providers, fitness bloggers and their followers. The components of the fitness discourse chronotope are: location of fitness classes, fitness competitions; the locus of the fitness event itself (treadmill, swimming pool, gym, etc.); limited duration of fitness classes; the time of an athlete's preparation for a fitness competition determined by the training plan and schedule of the fitness competition; broadcast time of fitness competitions.

Prototypical fitness communication between a fitness instructor and a client takes place: individually with a trainer within the framework of personal training; in a group within a group training; virtually during classes that are broadcast on screens in gyms or at home online. In fitness communication we also observe non-verbal communication with the help of prosodic, kinesic and proxemic means.

The task of the fitness strategy is the effective use of available resources in order to achieve certain goals: health, entertainment, psychotherapeutic (relaxation, combating stress), interactive (meeting interesting people, belonging to the fitness community), sports, rehabilitation, aesthetic (forming a good figure) goals, etc.

It should be noted that the German-language fitness discourse does not function in isolation. It correlates with other institutional varieties of discourse (a sign of interdiscursiveness): pedagogical, legal, political, religious, medical, and advertising discourses. In addition, the fitness discourse of the 21st century has become a type of digital discourse.

Key words: *fitness discourse, discourse, institutional discourse.*

Постановка проблеми. Актуальність дослідження сучасного німецькомовного фітнес-дискурсу зумовлено загальною спрямованістю лінгвістики ХХІ ст. на вивчення різних типів інституційного дискурсу в комунікативно-прагматичному та лінгвокогнітивному аспектах. Незважаючи на зростаючий науковий інтерес до дослідження різновидів дискурсу, в українській лінгвістиці відсутні роботи, присвячені сучасному німецькомовному фітнес-дискурсу на матеріалі відеозаписів фітнес-занять з інтернет-ресурсу Youtube, персональних сайтів німецьких фітнес-тренерів і сайтів фітнес-клубів Німеччини.

Дискурс трактуємо, услід за І. С. Шевченко, як «інтегральний феномен», мисленнево-комунікативну діяльність, яка відбувається з урахуванням соціокультурного контексту, «вона є сукупністю процесу і результату, характеризується континуальністю і діалогічністю» (Шевченко, 2005: 28). Дискурс функціонує як текст або тексти у нероз-

ривному зв'язку з ситуативним контекстом, тобто з соціальними, культурно-історичними, ідеологічними, психологічними та іншими факторами, а також із системою комунікативно-прагматичних і когнітивних ціленастановок автора, який взаємодіє з адресатом. Саме це і зумовлює особливу впорядкованість мовних одиниць різного рівня в процесі втілення в тексті. Комунікативна діяльність і продукти цієї діяльності – тексти – співвідносяться з певною ментальною сферою, яка концентрує у собі відповідні знання.

Дискурсний аналіз зосереджується на ступені та характері впливу екстралінгвального фону (соціальних інститутів, культурних, ідеологічних та інших факторів) на формування тих чи інших мовних закономірностей. Саме дискурсний аналіз дає відповідь на запитання, як різні складники комунікативного процесу (автор повідомлення, його адресат, сфера комунікації, канал повідомлення, інтенція) відображаються у внутрішньо-

текстовій організації та зумовлюють у ній специфічну впорядкованість мовних одиниць і структур. Отже, саме дискурсний аналіз є перспективним й органічним для вивчення і дослідження різних типів дискурсу.

Аналіз останніх досліджень. Англійськомовний фітнес-дискурс як різновид спортивного дискурсу уже перебував у полі зору вітчизняних лінгвістів (І. М. Білоус, І. Б. Павлюк). У праці І. М. Білоус інвентаризовано стратегії організації дискурсу фітнес-занять, виявлено та проаналізовано вербальні та невербальні засоби їх реалізації, запропоновано типологію дискурсних особистостей фітнес-інструкторів та клієнтів фітнес-клубів (Білоус, 2015). І. Б. Павлюк досліджує структурні, семантичні та текстові характеристики англійської фахової мови фітнесу з огляду сучасного термінознавства (Павлюк, 2016).

Метою нашої статті є аналіз комунікативно-прагматичних особливостей сучасного німецькомовного фітнес-дискурсу з урахуванням його місця у комунікативному просторі фітнес-індустрії ФРН.

Виклад основного матеріалу. Фітнес-дискурс як інституційний різновид дискурсу, тобто як статусно зорієнтований дискурс, здійснюваний у соціальних інститутах, тлумачимо з урахуванням таких інституційних параметрів: учасники комунікації, хронотоп (час і місце взаємодії), способи спілкування, фітнес-стратегії.

Учасники сучасного німецькомовного фітнес-дискурсу, задіяні у сфері фітнесу, працюють фітнес-експертом (*Fitness-Experte*), фітнес-тренером (*der Fitnessstrainer*, *Fitnessstrainer A-Lizenz*, *Personal Trainer*, *Medizinischer Fitnessstrainer*, *Functional Training Expert*, *NLP Practitioner und Master*), фітнес-учителем (*der Fitnesslehrer*); входять до складу правління фітнес-клубу; є фітнес-клієнтом (*die Fitness-Kunden*); фітнес-моделлю (*das Fitnessvorbild*); фітнес-провайдером (*der Fitnessanbieter*); створюють сторінки в інтернеті про фітнес: фітнес-блогер (*der Fitnessblogger*, *Fitness-Influencer auf ihren YouTube-Kanal*) та їхні підписники (*Follower*). Тобто учасники фітнес-дискурсу є фітнес-сім'єю: *Fitnessblogger auf Instagram teilen ihre Erfolge und Rezepte mit hunderttausenden von Menschen, die sich #fitfam („fitness family“) nennen.*

Хронотоп фітнес-дискурсу, тобто часово-просторові параметри, типові для фітнес-комунікації, має такі складники: локація проведення фітнес-занять, фітнес-змагань; локус саме фітнес-події (бігова доріжка, басейн, спортивний зал, вулиця); обмежений час дії фітнес-заняття; час підготовки атлета до фітнес-змагань, зумовлений планом під-

готовки та графіком проведення фітнес-змагань; час трансляції фітнес-змагань.

Прототипним місцем спілкування є спортивна споруда: фітнес-клуб (*Fitnessclub*), фітнес-студія (*Fitnessstudio*), фітнес-центр (*Fitnesscenter*); місце для фітнес-занять (фітнес-зал (*der Fitnessraum*)): *Fitnessstudios sind so verschieden wie ihre Mitglieder: günstige „Discount“-Studioketten, Mittelklasse-Studios und Premium-Studios.*

Завданням фітнес-стратегії FITNESSLIFE-STYLE є ефективне використання наявних (дигітальних) ресурсів для досягнення таких цілей:

– підвищення рівня працездатності організму, витривалість – AUSDAUER – *Ausdauertraining, exzessives Gewichtheben, Marathontraining*;

– підтримання фізичної форми, зміцнення імунної системи (оздоровча мета) – GESUNDHEIT – *Gesundheitstraining, Fitnessübungen zu Gesichtsgymnastik, Cardiotraining, Gehirnfitness, Dehnübungen, health/wellness coaching*;

– задоволення (розважальна мета) – SPAß – *„Yoga drunk“*;

– зміцнення м'язової маси – MUSKEL-AUFBAU – *Bodybuilding, Kraftübungen*;

– схуднення – FETTREDUKTION – *Ernährungsberatung, attraktive Körperformen, Low Carb Diät, Low-Fat-Diät, die effektivsten Ernährungsstrategien, die Fitnessernährung, das Fitness-Getränk*;

– релаксація, боротьба зі стресом (психотерапевтична мета) – STRESSABBAU – *Meditation, Atmung*;

– знайомство з цікавими людьми та аналіз успіхів інших клієнтів з експертами, приналежність до фітнес-спільноти (інтерактивна мета) – LEUTE TREFFEN;

– досягнення спортивних результатів, розвиток різних фізичних якостей (спортивна мета) – SPORT – *Gewichtheben, Schwimmen, Aerobic, extensives Training*;

– реабілітація (реабілітаційна мета) – REHABILITATION – *Reha*;

– віддання моді (фітнесманія) – FITNESS-WAHN;

– формування гарної фігури, гармонічної тілобудови (естетична мета) – SCHÖNHEIT.

Отже, базові концепти фітнес-дискурсу: AUSDAUER, GESUNDHEIT, SPAß, FETTREDUKTION, STRESSABBAU, LEUTE TREFFEN, MUSKEL-AUFBAU, SPORT, REHABILITATION, SCHÖNHEIT.

Прототипне фітнес-спілкування між фітнес-інструктором та клієнтом відбувається:

– індивідуально з тренером в межах персонального тренування, яке поєднує фітнес-тес-

тування, постановку цілей та тренування згідно програми;

- в групі в межах групового заняття, популярними є віртуальні групові заняття, які транслюються на великих екранах в тренажерних залах згідно з розкладом;

- під час *outdoor*-тренування (тренування на свіжому повітрі);

- вдома завдяки цифровим технологіям з використанням групових або індивідуальних програм в режимі онлайн (фітнес-заняття, яке доступне 24/7, становить собою як живу трансляцію, так і заздалегідь записані класи (відео-заняття) (*digitales Kraft- und Beweglichkeitstraining*)).

Німецькі фітнес-тренери надають кваліфіковану консультацію, підбирають програму тренувань та правильний режим харчування, дотримання правильної дієти. За допомогою вербальної комунікації фітнес-інструктори ФРН з різних країн світу досить часто використовують ті або інші види маніпулятивних прийомів та стратегій. У фітнес-дискурсі простежуємо також невербальну комунікацію, створену такими засобами: просодичними (темп, гучність, інтонація); кінестичними (система жестів, пантоміма, міміка); проксемічними (просторове розташування комунікантів).

У фітнес-залах, в роздягальні під час відвідування фітнес-клубів простежуємо також побутове спілкування «клієнт–клієнт», що відноситься до особистісно зорієнтованого фітнес-дискурсу з метою розширення кола знайомств, поглиблення знань та набуття власного досвіду в сфері фітнесу.

Німецькомовний фітнес-дискурс не функціонує ізольовано. Він взаємодіє з педагогічним дискурсом в комунікативній ситуації фітнес-тренування, фітнес-гри (фітнес-інструктор або фітнес-тренер вчить правильно виконувати вправи).

Фітнес-дискурс корелює також з іншими інституційними типами дискурсу (ознака інтердискурсивності): з юридичним (фітнес-правила та їх порушення, технічні регламенти), з політичним (фітнес-змагання міжнародного рівня), з релігійним (ритуали на фітнес-заняттях), психологічним (фітнес-інструктор підтримує та мотивує клієнта) та з медичним. Фітнес-дискурс і медичний дискурс взаємодіють у випадках відновлення після травм, реабілітації, а також надання першої медичної допомоги клієнтам. Фітнес-дискурс і рекламний дискурс також перетинаються: фітнес-блогери приваблюють увагу більшої кількості клієнтів, рекламуючи фітнес-технології, устаткування, екіпіровку та інвентар, наприклад, реклама фітнес-туру ASPRIA in Hamburg.

У ХХІ ст., зокрема у період пандемії, привертає увагу активне функціонування новітніх дигітальних технологій у німецькому фітнес-дискурсі:

- мобільних додатків для тренувань (*Fitness Apps auf iPhone, iPad, Apple TV*), наприклад *Apple Fitness+*;

- розумних пристроїв (*smart devices*);

- розумних тренажерів (*smart simulators*);

- розумних речей (*smart clothes*).

Отож, фітнес-дискурс стає різновидом дигітального дискурсу.

Мобільні додатки для тренувань відтворюють звукові та візуальні оповіщення про початок і закінчення фітнес-заняття, містять вказівки щодо виконання вправ, відслідковують прогрес тренування.

Принагідно згадаємо популярні розумні гаджети: розумні фітнес-годинники (індикатор рівня фізичної підготовки, пульсомір, зі вбудованими спортивними режимами для бігу, семиденним графіком тренувань), фітнес-трекери, датчики серцевого ритму, GPS-навігатори та смарт-окуляри (показують карти і відстежують активність користувача).

Вербальна взаємодія комунікантів фітнес-дискурсу здійснюється завдяки:

- електронним енциклопедіям про актуальні питання з фітнесу;

- електронним засобам масової інформації про фітнес-індустрію;

- сайтам фітнес-клубів (www.96fitness.de), персональним сайтам тренерів фітнесу, сайтам тренерів-аматорів фітнесу;

- електронним листам (розсилка фітнес-експерта та ліцензованого фітнес-тренера *Thomas Bluhm*).

Персональний сайт створює фітнес-тренер для охоплення більшої аудиторії учасників, пропагування сфери фітнесу, а також можливості створення персонального тренування.

Сучасні фітнес-сайти пропонують послуги спортивного та оздоровчого напрямку: тренувальні зали з обладнанням для йоги, силових тренувань, кардіо-тренувань; спортивні зали для групових та індивідуальних тренувань; масажні зали, сауни, солярії.

Фітнес-сайт, його дизайн, контент, засоби комунікації з інтернет-користувачем відіграють важливу роль в поширенні фітнес-послуг. А метою є збільшення кількості клієнтів за допомогою самого сайту. Відбувається комунікативна персоналізація сучасного фітнес-фахівця засобами німецькомовного блогу фітнес-тренера, авторського сайту, ютубканалу, професійної сторінки у соціальних мережах.

Висновки та перспективи подальших розвідок. Сучасний німецькомовний фітнес-дискурс у комунікативному просторі фітнес-індустрії – це статусно зорієнтований дискурс, різновид інституційного дискурсу, вид соціальної практики репрезентантів німецької лінгвокультури зі своїми комунікативними та прагматичними особливостями. Фітнес-стратегії німецькомовного фітнес-дискурсу

концентруються навколо оздоровчої, розважальної, психотерапевтичної, спортивної, реабілітаційної, естетичної та інших цілей. Фітнес-дискурс корелює з усіма інституційними типами дискурсу.

Перспективу подальших розвідок вбачаємо у дослідженні етнокультурної специфіки учасників німецькомовного фітнес-дискурсу, встановленні й інтерпретації їхніх ментальних рис.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Білоус І. М. Когнітивно-комунікативні та прагматичні особливості англійськомовного фітнес-дискурсу : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Запоріжжя, 2015. 19 с.
2. Павлюк І. Б. Фахова мова фітнесу (на матеріалі англомовних лексикографічних джерел та спеціальних текстів) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.02.04. Львів, 2016. 18 с.
3. Шевченко І. С., Морозова О. І. Дискурс як мисленнєво-комунікативна діяльність. *Дискурс як когнітивно-комунікативний феномен*. Харків, 2005. С. 21–28.

REFERENCES

1. Bilous, I. M. (2015). *Kognityvno-komunikatyvni ta prahmatychni osoblyvosti anhliiskomovnoho fitnes-dyskursu* [Cognitive-communicative and pragmatic features of English-language fitness discourse] (Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04). Zaporizhzhia. [in Ukrainian].
2. Pavliuk, I. B. (2016). *Fakhova mova fitnesu (na materialy anhlomovnykh leksykohrafichnykh dzherel ta spetsialnykh tekstiv)* [Professional language of fitness (based on the material of English-language lexicographic sources and special texts)]. (Avtoref. dys. ... kand. filol. nauk : 10.02.04). Lviv. [in Ukrainian].
3. Shevchenko, I. S., Morozova, O. I. (2005). *Dyskurs yak myslennievo-komunikatyvna diialnist* [Discourse as mental and communicative activity]. In I. S. Shevchenko (Ed.), *Dyskurs yak kognityvno-komunikatyvnyi fenomen*. [Discourse as a cognitive-communicative phenomenon] (pp. 21–28). Kharkiv: Konstanta. [in Ukrainian].